

MIRCEA OPRIȚĂ

sindromul quijote
și alte ficțiuni rebele

MIRCEA OPRIȚĂ s-a născut pe 25 octombrie 1943 la Timișoara. A absolvit Facultatea de Filologie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj. Colaborator al publicațiilor „Steaua”, „Tribuna”, „Vatra”, „România literară”, „Convorbiri literare”, „Ateneu”, „Secolul 20”, „Colecția de povestiri științifico-fantastice”, a debutat în volum cu *Întâlnire cu meduza* în anul 1966. Au urmat, de-a lungul anilor, o mulțime de volume, a căror valoare a fost recompensată cu numeroase premii. Dintre acestea amintim: *Argonautica* (1970), *Noaptele memoriei* (1973, carte recompensată cu Premiul Uniunii Scriitorilor un an mai târziu), *Adevărul despre himere* (1976), *Pasărea de lut* (1976), *Figurine de ceară* (1978), *Semnul licornului* (1980), *Anticipația românească. Un capitol de istorie literară* (1994), *Figurine de ceară. Integrala povestirilor SF* (2004), *Istoria anticipației românești* (2007); *Cronici de familie. SF-ul românesc după anul 2000* (2008); *Povestiri de duminică* (2010); *Zodia manipulării* (2010); *Știință și violoncel* (2011); *Călătorie în Capricia* (2011); *Așteaptă vremea ta* (2012). Autorul a publicat, de asemenea, piese de teatru și versuri pentru copii, având și o experiență bogată de traducător.

Cuprins

APOCALIPSE LA PURTĂTOR

Lucy	7
Sindromul Quijote	19
Alchimistul.....	53
Inginerii electronice sau cum poți deveni cel mai bogat om din lume.....	85
Interviul.....	135
Cathy Blue	153

INFOGRAME

Căpșuniadă	203
Dr. Fog și Dr. Frog	209
Meteoritul tungus.....	213
Războiul Stelelor.....	219
Gripsy	223
Ciuperci, ștampile, ozeneuri	227
Hapuri de fidelitate	233
„Nimeni nu iubește oamenii ca mine...” (un sfert de oră în intimitatea lui Dracula)	237
Ne mor dinozaurii din bățatură	245
Caliban, du-te la bibliotecă!.....	251

LUCY

1

În continuarea raportului meu redactat cu sinceritate și devotament, atât pentru știință, cât și pentru dumneavoastră, domnule Președinte al Academiei, permiteți-mi să mă abat puțin de la problemele deja semnalate din activitatea Institutului, concentrându-mă asupra unor aspecte ceva mai delicate, importante și ele. Multe au tangență cu Lucy, despre care trebuie să precizez neapărat un lucru esențial, și anume că Lucy a apărut aici în împrejurări neelucidate, pe când mă aflu în concediul legal de odihnă pe anul în curs. Personal, îmi declin orice amestec în această... situație, ca să nu-i spun afacere murdară, câtă vreme încă nu m-am lămurit ce profit se trage din ea. Îl consider responsabil, din nou, pe director, dar și pe Doru Hodoș, cercetător principal I, de curând avansat șef la o secție-fantomă, creată parcă anume pentru el și pentru Lucy, protejata amândurora, din câte am observat.

N-aș vrea să presupuneți că lui Hodoș îi port cumva ranchiună din cauza incidentelor penibile pe care le-am avut cu el în ultimii ani. Rumoarea unora dintre ele a ajuns și la Academie. Eu însumi am depus, de altfel, mai multe memorii temeinic argumentate și mă doare sufletul să constat că poziția nu mi-a fost suficient de bine

înțeleasă, încât, cu tot regretul, m-am văzut nevoit să fac sistematic contestație la verdictul. Ceea ce, sincer vorbind și cunoscându-vă imparțialitatea, n-aș fi dorit. Cu toate acestea, aș vrea să fie limpede pentru toată lumea că aprecierile respective nu știrbesc cu nimic stima mea profundă pentru personalitatea dumneavoastră științifică și pentru înalta funcție pe care cu atâta strălucire o onorați. Nu-mi rămâne decât să sper într-o mai binevoitoare atitudine față de modesta mea persoană cu un alt prilej. Am deplină încredere în adevăr și în tenacitatea cu care acesta iese în cele din urmă la lumină, în ciuda contraadevărurilor formulate de neprietenii mei.

Vă mărturisesc sincer că, la prima mea întâlnire cu Lucy, am privit-o pe bună dreptate cu destulă suspiciune, întrebându-mă nedumerit ce caută ea la noi în Institut. Câtă vreme am crezut-o o simplă colaboratoare, venită în problema contractelor, totul părea să fie în regulă. Curând, însă, am găsit-o instalată în fața unui computer, la masa de unde tocmai plecase un coleg mai tânăr și mai nemulțumit de salariu (despre care folosea cuvinte din registrul scatologiei, dar asta se întâmplă, după cum știți, cu numeroși tineri de azi, în care statul investește încredere și speranțe, iar ei stau cu gândul la prostii și, cu prima ocazie, o și „tulesc“ în Occident). Vă rog să nu vedeți aici o insinuație cu caracter personal, chiar dacă uneori și eu meditez cu o oarecare indispoziție la statul de plată, dar vă asigur că nu mi-a trecut niciodată prin minte să părăsesc laboratoarele Institutului pentru indiferent ce ofertă în dolari mi-ar fi făcut, eventual, concurența de peste Ocean. Experiența mea presupune înțelepciune. Poate că nu mă ferește, însă, de unele frustrări. Cu toată resemnarea filozofică la care am ajuns, mi-e destul de greu să ascund, domnule Președinte, că m-a durut avansarea aceasta neașteptată a lui Doru Hodoș pe o funcție creată cel puțin suspect, și în deplin secret, într-un moment când lipseam motivat din localitate.

Revin deci la Lucy, care trona senin printre hârtiile nerezolvate ale Institutului, iar asta mi-a dat de gândit, fiindcă niciun colaborator extern n-ar fi avut vreodată un astfel de tupeu. Iar pe de altă parte, nu este firesc să iei primul venit din stradă și să-i deschizi cu

atâta inconștiență accesul la niște cercetări ce intră, în mare parte, sub regimul secretului de serviciu. Dacă aș fi fost consultat, mi-aș fi spus părerea deschis. Întrucât toate converg înspre ideea că s-a așteptat anume plecarea mea în concediu ca să fiu pus, la întoarcere, în fața unui fapt împlinit, afirm fără ezitare că directorul Paraschiv poartă întreaga răspundere și las restul aprecierilor în seama persoanelor competente de la Academie. Nu merg până acolo încât să afirm că în România de astăzi totul se vinde și se cumpără, dacă nu pe bani, atunci pe bază de relații personale și de clientelă politică. Știți bine că, din păcate, se spun și asemenea lucruri urâte. Dar, imaginați-vă și dumneavoastră: Lucy nu strălucește prin frumusețe și nu poate prezenta serviciului de cadre nici măcar un atestat de cercetător stagiar. Cu un *look* de Claudia Schiffer, accept că și-ar fi deschis singură orice ușă, inclusiv la Televiziune sau la Senat. Mă rog, Institutul nostru nu-i Televiziune, ca să angajăm personalul prin concursuri de frumusețe, dar poate că nici chiar așa, pe criteriul „care ești mai scund și mai botos“... Iar ceea ce m-a șocat la acea primă întâlnire a fost constatarea că lucra nu șezând, cum o facem fiecare, ci ghemuită și – n-o să vă vină să credeți – urcată cu tâlpile pe scaunul ergonomic. Stătea, domnule Președinte, în poziția aceea neverosimilă și mă privea ironic pe deasupra monitorului.

Am avut curiozitatea să aflu cu ce anume se îndeletnicea. Mă așteptam să descopăr pe ecran, deschis, măcar vreun fișier cu arboarele evoluției umane, de la australopiteci și până la unii dintre colegii mei care pretind să li se spună *Sapiens sapiens*, dar nu întotdeauna posedă argumente convingătoare în acest sens. Așa cum aveam să descopăr imediat, Lucy se concentrase la banalul joc de cărți cu care mulți își pierd vremea, blazați, în timp ce se prefac că lucrează.

Cred că Doru Hodoș ar fi capabil să se implice într-o mașinație obscură nu numai din invidie profesională, ci și din cauza caracterului său labil și interesat, deschis oricăror aranjamente de culise. Probabil că nu știți încă, dar în ultimii ani a trecut prin patru sau cinci partide, în funcție de cum își închipuia că ar putea ele să aibă vreun viitor profitabil. Recent a ieșit de la țărâniști – care oricum se dezmembrează și-și spală rufele murdare înaintea întregii țări –

și aud că s-a înscris tocmai la capătul celălalt al spectrului politic, în partidul lui Vadim. Mă rog, așa se spune, dar eu consider că nu astfel trebuie să arate și să se comporte un cercetător serios. Am ajuns chiar să mă întreb dacă apariția noii noastre colege nu era cumva vreo infiltrare politică, impusă de cârdășia cu unii sau alții. Sentimentele mele față de actuala guvernare nu intră în discuție, de altfel mi le-am detaliat cu toată convingerea într-un memoriu anterior, care nu se poate să nu vă fi căzut sub ochi. Am crezut, domnule Președinte, că Lucy putea fi introdusă în colectivul nostru de muncă în calitate de „urechistă”, luându-mă și după unele caracteristici anatomice evidente: are într-adevăr urechile cam mari pentru gustul comun, și poate prea rotunde.

Am cercetat și alte piste, pentru că pun în continuare la îndoială bunele sentimente față de persoana mea ale directorului Paraschiv și ale celor care-i cântă în strună. Speram să dau de vreo urmă edificatoare pe filiera unor colege mai tinere care afixau ostentativ o camaraderie exagerată cu Lucy. Recunosc că n-am descoperit mare lucru, însă am cerut să fie totuși sancționate pe motiv că pierd nepermis de mult timp la cafele și la bârfe șușotite, care sunt tot atâția timpi morți în activitatea Institutului nostru și pagubă în fondurile Academiei. La un moment dat am surprins o scenă de-a dreptul dezagreabilă: neglijându-și treburile curente, domnișoarele acestea se strâmbau caraghios una la alta și la Lucy, ca să nu mai descriu cum se strâmba Lucy la ele și apoi la mine, care tocmai intrasem în biroul lor cu dosarul analizelor de laborator efectuate pe un iepure de casă și pe doi cobai subdezvoltați.

În paranteză, dacă tot am ajuns la acest subiect delicat, vă aduc la cunoștință și faptul că trecem printr-un grav pericol pentru viitorul cercetărilor întreprinse la Institut. Din cauza unor vicii de organizare, cuștile cu subiecți destinați experiențelor ni s-au golit în bună măsură. Din toată fauna de la începutul anului mai avem la dispoziție exact douăzeci și doi de cobai și perechea iepurelui pomenit mai înainte: un animal care aproape că și-a rupt piciorul de cât a tot plesnit cu el, de foame și de nervi, în podeaua adăpostului. Îngrijitorul menajeriei ne arată mereu, prin semne,

ce anume o să disecăm în trimestrul următor, dacă nu se deblochează imediat bani pentru refacerea stocurilor de materiale experimentale vii. Nu pot să vă descriu semnele acelea, stimate domnule Președinte, căci acest domn Olosutean, căruia toată lumea îi zice Văsălia Mortului, e în esență un ins necioplit, venit de la țară pe timpul lui Ceaușescu, și care, cum nu-i convine ceva, cum apelează la limbajul obscen de parcă l-ar fi supt de la sânul maică-sii, odată cu laptele. Nu are respect pentru nimeni, dar e și el un tolerat al conducerii și al actualei guvernări, ca mulți alții.

2

...ar fi trebuit să mă resemnez cu situația. Numai că nu-mi stă în fire, domnule Președinte, după cum ați putut înțelege deja din comentariile trimise în nume personal la Academie, pe marginea raportului nostru oficial pe anul trecut. Un raport pe care, îmi pare rău că trebuie să vă spun din nou, îl consider în continuare deficitar, festivist, neconform cu datele realității, așa că mă delimitez clar de anumite capitole, ca și de concluziile lui. Revin însă la Lucy. Am ținut un jurnal unde notez sistematic observații despre felul cum înțelege ea să răspundă solicitărilor pomenite mai sus, altele, și atât de diferite, totuși, de cele existente în familia ei și în mediul său originar.

Zilele trecute, de pildă, a apărut echipată cu un șorț vechi de radiolog, despre care am aflat mai apoi că-l adusese Adrian Velicu din garderoba lui frate-său, medic la Spitalul Municipal. Sub îmbrăcămintea asta caraghioasă nu mai avea, cred, decât un tricou lăbărat, de culoare galben-pal. Ca de obicei, era în picioarele goale. Întrucât degetul mare de la picior are în continuare un pronunțat grad de libertate (am putea să-l numim chiar opozabil), Lucy se amuza să transporte cu talpa o banană sustrasă din pachetul unui cercetător din biroul vecin. Îmi amintesc că n-a fost chip s-o conving să dea jos de pe ea șorțul acela contra radiațiilor și a trebuit să asist la micul ei dejun cu banană în această ținută

care – sper să-mi dați dreptate! – nu cadrează deloc cu imaginea demnă a unui cercetător serios. Lucy și-a făcut mai apoi un obicei din a-și mânca bananele tronând în vârful biroului, cu ochii țintă la mine, ca și cum s-ar teme să nu mă apropiu de ea prin surprindere și să i le smulg din gură. Ceea ce mărturisesc că am încercat de câteva ori, fiindcă m-am săturat s-o tot văd cum le consumă, necivilizat, cu coajă cu tot. Parcă acolo, de unde vine, ar fi o foamete permanentă, înfulecă lumea ca apucații, fără reguli, tot ce le vine la îndemână. Așa o fi, dar, dacă tot au adus-o pe ea la un institut al Academiei, ar fi cazul să devină mai atentă la ce facei din jur, să învețe și să se adapteze.

Altă pozna. Deși nu suferă de miopie, și-a pus ochelari. De fapt, nu ea și i-a pus, ci a cadorisit-o cu ei Constanța Crăciun, o tehniciană de la Secția Microfilmări, iar ochelarii nu sunt unii de vedere, ci de soare, cu lentile vag fumurii, dar exagerat de mari și rotunde. Par niște telescoape pe fața oricui i-ar purta. Cu mutra ei mică și comică, Lucy nu-și dă seama cât e de caraghioasă, dar observ că-i place traveștiul ăsta dezonorant. Iar fetelor din birou le place tot atât de mult s-o vadă cu ochelarii cocoțați pe nasul ei turtit, râd ca proastele și se întrec, care mai de care, să-i facă complimente. Eu nu i-am făcut complimente, i-am făcut însă fotografia pe care ați găsit-o în plic, ca să nu mai aveți niciun dubiu și să nu existe vreo posibilitate de tăgadă din partea altora, în caz că veți decide o anchetă.

Din nefericire, n-a fost de ajuns că s-au distrat ei, în particular, aici, în birouri. Tocmai atunci s-a nimerit să ne viziteze un grup de elevi de la Liceul „George Coșbuc”, conduși de profesoara de biologie (încă nu-i cunosc numele, dar sunt pe cale să-l aflui, prin asistenta medicală de la cabinetul stomatologic al liceului aminorit). Cred că directorul Paraschiv nici măcar nu știa de vizită, fiind plecat de două zile la București – el ne-a transmis că rezolvă aprovizionarea cu cobai și iepuri, dar adevărul numai dumneavoastră, domnule Președinte, ați putea să-l stabiliți, fiindcă aveți căderea să trageți la răspundere pe oricine din subordinea prestigioasei instituții pe care cu onoare și diplomatie o conduceți. Am aflat că aprobarea vizitei o dăduse vechea noastră problemă, Doru

Hodoș, și nu pot decât să dezaprobat categoric un asemenea gest, datorită consecințelor lui.

Copiii au intrat, cum le stă bine, timizi și curioși, într-o bună dispoziție de a-și lărgi cunoștințele predate în școală, iar accesul la orizontul mai înalt pe care îl poate asigura – bineînțeles, în limitele autorizării noastre – un institut specializat le-ar fi prins bine atât lor, ca indivizi în creștere și formare intelectuală, cât și procesului de învățământ în general. Dezastrul s-a produs însă îndată ce-au dat de Lucy, care tocmai își admira mutra cu ochelari într-o oglindă adusă de colegile mele în grabă, de la toaletă, unde stă agățată într-un singur cui și nimeni nu ia măsuri să fie fixată cum trebuie. Vă puteți ușor închipui că toată seriozitatea momentului pedagogic s-a dus de râpă. Copiii s-au înghesuit în jurul mesei la care Lucy, câteodată, se preface că manipulează tastatura computerului. În momentul acela ea rânjea la oglindă, dezvelindu-și dantura de canibal și făcând toate grimasele ce-i puteau trece prin cap, cu ochelarii aceia de prezentatoare TV alunecați pe vârful nasului turtit. Vă rog să mă credeți, mi-a trebuit un sfert de oră până să-i potolesc pe elevi, se distrau mai cumplit ca în recreația mare. Am fost nevoit să țip și la ei, și la profesoară, care nu-și folosea în mod convingător autoritatea pentru care primește salariu de la Ministerul Învățământului. În cele din urmă, i-am scos pe toți afară și am observat că nu le-a prea convenit, mă priveau cu multă dezaprobare pe când îi mânam pe coridor spre ieșirea din clădire. Iar colegii mei, în loc să înțeleagă că făceam în felul acesta un serviciu Institutului și atmosferei de reculegere academică pretinsă de cercetările noastre, m-au criticat și ei.

În fine, ar mai fi multe de spus, fiindcă Lucy, apariția asta nedumeritoare, reprezintă un veritabil factor de perturbare a vieții și muncii științifice desfășurate la Institut. De la angajarea sa în colectivul de cercetători, nimic nu mai e ca înainte. Lumea chicoțeste, pufnește în râs din te miri ce, chiar și atunci când în discuție sunt lucruri foarte grave și profund serioase. Am propus într-o ședință de lucru să extindem cercetările asupra *filumului* uman dincolo de actuala convenție, care ne limitează la antropoidele

mari și la ascendenții lor fosili. Am adus și argumente dintr-o revistă unguerească, unde un autor emitea ipoteza că originile omului pot fi căutate mult în urmă, până la dinozauri, dar colegii au frunzărit cu neîncredere revista și unul, care mai buchisește ceva maghiară, a făcut constatarea că, deși publicația de la Budapesta este elegantă și tipărită foarte profesionist, numele ei „suspect”, *Galaktika*, sună a science fiction mai degrabă decât a revistă științifică demnă de credibilitate. Tocmai mă pregăteam să-mi susțin cu alte argumente punctul de vedere, când Lucy a dat buzna în sala de consiliu, târând după ea două baloane colorate și o ghirlandă de flori artificiale rămase de la Revelionul Cercetătorilor și pe care nu știu cum a făcut de le-a descoperit într-una dintre magazii. Evident că toți câți erau adunați acolo au explodat de râs și n-am mai reușit, cu toate străduințele mele imploratoare, să-i readuc la ipoteza în care îmi pusesem mari speranțe. Ca să vedeți, domnule Președinte, cum sfârșesc în derizoriu ideile noi și cum conducerea Institutului tolerează o asemenea stare neprincipială de fapte, în detrimentul unei atmosfere de lucru creatoare! Nu vreau să spun că ipoteza mea era dintru început valabilă și adevărată, dar trebuiau să țină cont de ea și s-o verificăm împreună. Aveam pregătită și o propunere de program în acest sens, cu experimentări pe șopârla verde de câmp și pe tritoni, însă după incident totul a rămas baltă.

Vă mai rețin atenția cu un singur argument, care vizează însăși pregătirea profesională a protejatei conducerii. Eram convins că este zero ca valoare. Deși nu răspund direct de acest aspect, iar Doru Hodoș caută sistematic să îndepărteze pe oricine manifestă interes față de noua lui subalternă, într-una din zile, când biroul acela era pustiu, m-am instalat la masa ei de lucru, am deschis computerul și am intrat în fișierul care avea, între altele, și schema arborelui genealogic uman. O planșă bine făcută, în culori, având înscrise pe ramuri, cu desene expresive și denumiri, suma de strămoși cunoscuți ai omului, de la *Homo habilis* și *Homo erectus*, până la rubedeniile de mai încoace, pitecantropul, sinantropul, neandertalienii și toți ceilalți. Am așteptat-o pe Lucy concentrat,

convins că experimentul avea să demonstreze în mod elocvent natura precară a cunoștințelor proaspetei colege și faptul că ea pur și simplu n-avea ce căuta într-o unitate de cercetare de talia Institutului nostru.

Cum a apărut în birou, s-a și cățarat pe scaunul ergonomic, și-a dat avânt, rotindu-se cu el de mai multe ori, încât puteam crede că nimic altceva n-o mai interesează. Distracția asta n-a ținut, totuși, mult. Pe când scaunul încă n-apucase să se oprească din mișcarea sa circulară, și-a repezit mâna spre mouse, apoi, cu o nerăbdare evidentă, a purtat săgeata cursorului pe ecran până în dreptul unei fosile din care se vedeau craniul, niste coaste plasate în dreptul câtorva vertebre, precum și fragmente din scheletul unui braț și al unui picior. N-a trebuit să fac niciun efort ca să descopăr ce scria alături de fosilă: LUCY. Știam! Dar nu mă așteptam ca ea să recunoască.

3

Nu v-am mai scris de mult, domnule Președinte al Academiei, și asta nu pentru că la noi în Institut n-ar fi mereu lucruri despre care să vă informez, așa cum îmi dictează conștiința. Din păcate, am lipsit o vreme, am fost bolnav. Totul a început ca o răceală, dar eu știu că nu era asta. Bântuia gripa aviară, trebuie să vă amintiți. Au scris ziarele, au vuit ecranele televizoarelor, populația era pe bună dreptate speriată de moarte. S-a vorbit de păsările sălbatice care cuibăresc în Delta noastră – că nu puteau să-și fi dirijat migrația în altă parte, pe Gange sau pe Nil, aveau fixație pe satele Ceamurlia și Maliuc! Mă uitam șocat la prăpădul făcut de echipele sanitare prin curțile și cotețele oamenilor, ca apoi să care mormanele de găini omorâte la gropile în care turnau benzină și puneau foc.

Așa am putut înțelege mai bine ororile hitlerismului, că teoria-i una, și altceva e să vezi pe viu. Și în vreme ce priveam ca hipnotizat emisiunea difuzată pe postul Realitatea TV, am început deodată să strănut. Am strănutat în neștire, mi s-au înroșit ochii și mă